

Zuura Sooronbaeva'nın Çooçun Kişi "Yabancı Adam" Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme

A Review of by Zuura Sooronbaeva's "Strange Man"

Mahabat AKILBEKOVA

ORCID: 0009-0009-7112-7707

DOI: 10.5281/zenodo.15767107

ÖZET

Edebî eserlerin analizi, yapıtlardaki örtük anlamların ve tematik derinliklerin açığa çıkarılmasında kritik bir öneme sahiptir. Kırgız edebiyatının öncü kadın yazarlarından Zuura Sooronbaeva'nın Çooçun Kişi "Yabancı Adam" adlı eseri de bu bağlamda dikkate değerdir. Günümüzde dizi uyarlamasıyla popüler kültürde yer edinen ve çeşitli ödüllerle taçlandırılan "Yabancı Adam", gerçek yaşam deneyimlerinden ilham alınarak kurgulanmıştır.

"Yabancı Adam" adlı eser aile, aşk ve toplum içindeki karmaşık ilişkileri, insanların zorlu koşullar altında geliştirdiği çözüm stratejilerini özgün bir kurgu aracılığıyla aktarması bakımından, edebiyat eleştirisi ve sosyolojik incelemeler için değerli bir metindir. Bu çalışmada "Yabancı Adam" romanı "kurgu, karakter, teknik, dil ve anlatım açısından incelenmiştir. Betimsel bir nitelik taşıyan bu araştırma, doküman analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, aşk, aile ve toplum içindeki sorunların, yalın bir dille ve halk atasözlerine yer verilerek başarılı bir kurgu içinde sunulduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zuura Sooronbaeva, Çooçun Kişi "Yabancı Adam", Toplumsal Sorunlar, Aile ilişkileri.

ABSTRACT

Analysis of literary works is of critical importance in revealing the implicit meanings and thematic depths in works. The work of Zuura Sooronbaeva, one of the pioneering female writers of Kyrgyz literature, "The Strange Man" is also noteworthy in this context. "The Strange Man", which has taken its place in popular culture with its TV adaptation and has been crowned with various awards, was inspired by real-life experiences.

"The Strange Man" is a valuable text for literary criticism and sociological studies in terms of conveying the complex relationships within family, love and society, and the solution strategies developed by people under difficult conditions through an original plot. This study examined the novel plot, character, technique, language and narration of "The Stranger". This research, which has a descriptive nature, was conducted using the document analysis method. As a result of the analysis, it was determined that the problems within love, family and society were successfully presented in a simple language and with the inclusion of folk proverbs.

Keywords: Zuura Sooronbaeva, Stranger, Social Problems, Family Relations.

İlgili Yazar: Mahabat AKILBEKOVA
Doktora öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü, Tarihi ve Gümümüz Türk Lehçeleri
ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, Denizli,
makhabatakylbekova@gmail.com

Başvuru Tarihi/Received: 22.05.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 20.06.2025

Giriş

Zuura Sooronbaeva, Kırgız edebiyatının önde gelen ilk kadın yazarlarından biridir. 15 Ağustos 1924 tarihinde Isık Göl Bölgesi'nin Ak-Suu İlçesi'ne bağlı Col-Kolot köyünde, mütevazı bir çiftçi ailesinde dünyaya gelmiştir. Eğitim hayatını 1940 yılında tamamladıktan sonra, "Isık-Köl Pravdası" adlı yerel gazetede daktilograf olarak başladığı kariyerine tercüman ve muhabir olarak devam etmiştir. Gazetecilik, Sooronbaeva'nın yazarlık yeteneklerinin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Gazetecilik mesleğini, edebî kariyerinin ilerleyen dönemlerinde dahi sürdürmüştür (Sardarbekova, Musaeva, 2017:3).

Sooronbaeva, zamanla edebî yaratıcılığına daha fazla odaklanmıştır. İlk şiirleri olan *Koreli Kızına* "Koreli Kıza", *Eki Jaş* "İki genç" ve *Keçeki Cooker* "Dünkü Asker", Isık-Köl Pravdası gazetesinde yayımlanmıştır. Şiirlerinin gördüğü ilgi üzerine ulusal gazete ve dergilerde de eserleri yayımlanmaya başlamıştır. İlk şiir kitabı "Köyüm" 1960 yılında yayımlanmıştır. 1966 yılında "Dostluk" adlı derlemede şiirlerinin yanı sıra, aynı adlı şiiri ve *Asırandı Uul* "Evlatlık Oğul" adlı şiiri de yer almıştır (Sardarbekova, Musaeva, 2017:3).

Şiir türündeki başarılarının ardından, düzyazı alanına yönelmiştir. İlk düzyazı eseri olan *Astra Gülü* "Kasım Patı Çiçeği", 1971 yılında yayımlanmış ve büyük bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır. 1979 yılında "Sonbahar Çiçekleri" adıyla Rusça'ya çevrilen bu eser, yazarın edebi kariyerinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1970'li yıllarda *Cetimder* "Yetimler", *Andrey* "Andrey" ve *Ak Çaç Ayal* "Ak Saçlı kadın" gibi eserleri kaleme almıştır. 1980'li yıllarda ise çocuklara yönelik *Toolor bilet* "Dağlar Biliyor" *Es alçı apa* "Dinlen Anne" koleksiyonları ile *Leningrad'dan kelgen kat* "Leningrad'dan Mektup" (1989) adlı öyküsü yayımlanmıştır (Sardarbekova, Musaeva, 2017:4).

Sooronbayeva, roman türünde de önemli eserler vermiştir. En bilinen romanı *Çooçun Kişi* "Yabancı Adam", 1988 yılında yayımlanmış ve büyük ilgi görmüştür. Yoğun talep üzerine 2002 yılında romanın devamı yayımlanmıştır. Oyun yazarlığı da yapan Sooronbaeva'nın *Erkek koluktu* "Erkek Gelin" ve *Baylık cana Mahabat* "Zenginlik ve Aşk" adlı oyunları Kırgız tiyatrolarında, *Singan Mazar* "Kırık Mezar" adlı oyunu ise Kazakistan ve Rusya sahnelerinde sahnelenmiştir (Sardarbekova, Musaeva, 2017:5).

Sooronbaeva, 1953'ten itibaren SSCB Gazeteciler Birliği'nin, 1954'ten itibaren ise Yazarlar Birliği'nin üyesi olmuştur. Kırgızistan SSC Yüksek Sovyeti Diplomaları, *Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Kaarman Emgegi Medalı* "Kahraman Emek Madalyası" ve Lenin'in doğumunun 100. yılı anısına Karman emgegi için "Kahraman Emek Madalyası" ile ödüllendirilmiştir. 1995 yılında Kırgız Cumhuriyeti Halk Yazarı ünvanına layık görülmüştür. Yazarın adı, doğduğu köydeki okula ve Karakol şehrindeki bir sokağa verilmiştir (Sardarbekova, Musaeva, 2017:3).

Sooronbaeva, 14 Nisan 2012 tarihinde 88 yaşında Bişkek'te vefat etmiştir. (Sardarbekova, Musaeva, 2017:6). Edebî kariyeri, Kırgız edebiyatının Sovyet dönemi ve sonrası evrelerinde önemli bir yer tutmaktadır.

Sooronbaeva'nın eserleri, gerçek hayattan esinlenerek kaleme alınmıştır. Eserlerinde genellikle Kırgız toplumunun yaşamını, insan ilişkilerini ve toplumsal sorunlarını ele almıştır. Eserlerinde, gerçekçi bir anlatım ve toplumsal duyarlılık ön plandadır. Yazarın kendi hayatında yaşadığı aşk acısı, eserlerine yansımıştır. Şarip adında bir gence âşık olan Sooronbaeva, savaş nedeniyle bu aşkı yaşayamamıştır. İki evlilik yapan yazar, aradığı mutluluğu bulamamıştır. Sooronbayeva tüm hayatını oğluna ve torunlarına adamıştır.

1. Romanın Özeti

Romandaki başkahramanlar Tolkunbek, Caynagül ve Zıynat'tır. Olaylar, kahramanların aile ve arkadaş çevresinde geçer. Mekân olarak Çolpon-Ata, Almatı ve Oş kullanılır. Dönemin zorlu yaşam koşulları nedeniyle birçok çocuğunu kaybeden anne babanın tek çocuğu Tolkunbek kalmıştır. Tek çocuk olduğu için şımarık ve sorumsuz bir şekilde büyütülmüştür. Tolkunbek'in çocukluk aşkı Caynagül'dür.

Caynagül, varlıklı bir ailenin kızıdır ve ağabeyinin karşı çıkmasına rağmen Tolkunbek'i sevdiği için onunla evlenir. Saygın bir babanın kızı olan Zıynat yetenekli ve ünlü bir ressamdır. Tolkunbek'e büyük bir aşk beslemektedir. Zıynat çocukluk aşkı için mücadele etmiş ve sonunda Tolkunbek'i elde etmiştir. Tolkunbek, Caynagül'ü ve üç çocuğunu bırakarak Zıynat ile evlenmiştir. Sevdiği eşinden ve çocuklarından ayrılan Tolkunbek, büyük bir çelişki içinde kalmıştır.

Tolkunbek ve Caynagül, okul yıllarından beri birbirlerini tanımaktadırlar. Tolkunbek, Caynagül'den yaşça büyük olduğu için üniversite okumak için şehre ondan önce gelir. İlk yıllarda okulu kazanamaz ve arkadaşı Emil ile birlikte hırsızlık yapmaya başlar. Bir gün Caynagül'ü soymaya teşebbüs edince birbirlerini tanır. Tolkunbek, Caynagül'e okulu kazanamadığını ve işsizlik nedeniyle bu işi yapmak zorunda kaldığını anlatan bir mektup gönderir. Böylece haberleşmeye başlayan Tolkunbek ve Caynagül bir süre sonra barışırlar ve evlenmeye karar verirler. Evlendikten sonra eğitimlerine devam ederler. Caynagül Doktor, Tolkunbek ise inşaat mühendisi olur.

Evlilikleri ilk başlarda mutlu bir şekilde ilerler ve Cannat adında bir kızları olur. Okulunu bitirdikten sonra Tolkunbek, Oş'a çalışmaya gider. Caynagül ise kızı Cannat ile birlikte köye döner ve kayınvalidesi ve kayınpederiyle yaşamaya başlar.

Babası Esen'in sağlığında bolluk içinde yaşayan Zıynat, babasının ölümünün ardından hasta annesi ve kardeşlerinin geçimini sağlamak mecburiyetinde kalır. Hasta annesi Akkız, geçim derdiyle

boğuşan ağabeyi Emil ve küçük kardeşleriyle birlikte Biskek'te yaşamaktadır. Bir gün ağabeyi Emil'in Tolkunbek'i eve getirmesiyle Zıynat ilk kez aşkın saf duygularını tadar. Ne var ki Tolkunbek'in Caynagül ile evlenmesi, Zıynat'ın kalbini derinden yaralar.

Zıynat, yetenekli bir ressamdır ve çizdiği resimlerle sürekli ödüller kazanır. Zıynat evlendikten sonra eşi Künbolot ile Oş'ta yaşamaya başlar. Tolkunbek'in Oş'ta çalıştığını duyan Zıynat, onu elde etmek için her yolu dener ve amacına ulaşır. Künbolot iş gezisine gittiğinde, Zıynat Tolkunbek'i evinde ağırlar. Birlikte güzel vakit geçirirler, çocukluklarını hatırlarlar ve o geceyi birlikte geçirirler. Böylece eşlerini aldatırlar ve sık sık buluşmaya başlarlar.

Zıynat Tolkunbek'ten hamile kalır ve doğumu yaklaşır. Bu sırada Caynagül'ün de doğumu yaklaşmıştır. Tolkunbek, Zıynat'a Caynagül'ün de doğumunun yaklaştığını söyler. Tolkunbek, Zıynat'ı çocuğunu doğurduktan sonra Caynagül'ün kapısının önüne bırakmaya ikna eder.

Doğum zamanı geldiğinde, çocuğu dedikleri gibi evin önüne bırakırlar. Caynagül'ün kayınvalidesi Kına, annesi Tumar ve kayınpederi Mansur, aralarında konuşarak Caynagül'ün ikiz doğurduğunu ilan ederler ve çocuğu kendileri büyötmeye karar verirler. Halkın dedikodusunu önlemek için, bir gün önceki gece evin önüne bırakılan çocuğun donarak öldüğünü söylerler. Tolkunbek ve Zıynat da buna inanır. Zıynat, kendi çocuğunu öldürdüğünü düşünerek büyük üzüntü duyar. Çocuklara Asan ve Üsön adları verilir. Böylece Zıynat'ın oğlu Üsön altı yaşına kadar Caynagül'ün şefkatli ellerinde büyöür. Üsön büyödükçe Tolkunbek'e benzemeye başlar. Bu durum Caynagül ve kayınvalidesi Kına'yı şüphelendirir.

Caynagül, Tolkunbek'in kendisini aldattığını öğrenir ve ondan ayrılır. Zıynat, çocukluk aşkına kavuştuğu için çok mutlu olur. Kendini resim çizmeye ve Tolkunbek'e adar. Hatta Tolkunbek'e araba hediye eder. Tolkunbek ile birlikte sık sık resim fuarlarına katılmak için Moskova'ya giderler. Tolkunbek, aldatma dedikoduları nedeniyle Oş'ta kalmak istemez. Kazakistan'a gidip çalışmaya karar verir ve taşınırlar. Tolkunbek, Kazakistan'da yeni bir inşaatta çalışmaya başlar. İşinde başarılı olur ve Jakan adında iyi bir arkadaş edinir. Ancak Zıynat ile evliliği iyi gitmez. Tolkunbek, hâlâ çocuklarını ve Caynagül'ü özlemektedir. Rüyalarında bile sık sık Caynagül'ün adını sayıklar. Böyle bir evlilik mutlu olmayacağını anlayan Zıynat, Moskova'ya gitmeden önce bir mektup bırakır. Mektupta, Tolkunbek'i hâlâ çok sevdiğini ve ondan ömür boyu razı olduğunu, ancak sevgi tek taraflı olunca bu evliliğin yürümeyeceğini anlatır ve Tolkunbek'in Caynagül'e dönmesini rica eder. Tolkunbek, mektubu okuduktan sonra Çolpon-Ata'ya doğru yola çıkar.

Çolpon-Ata'ya geldiğinde, kızı Cannat onu sevinçle karşılar. Tolkunbek çocuklarına ve ailesine hediyeler getirir. Kına ve Mansur da Tolkunbek'in eve dönmesine sevinerek, Oş'a gidip Caynagül'ün gönlünü almasını isterler. Tolkunbek, Cannat ile birlikte Oş'a doğru yola çıkar.

Caynagül, Tolkunbek'i hâlâ unutamamıştır, ancak yalnız yaşamaya alışmıştır. Zıynat,

Moskova'ya gitmeden önce Caynagül'e her şeyi anlatan bir mektup yazar. Mektupta, "Tolkunbek sadece sizi seviyor, onu affedin lütfen" demiştir. Caynagül, mektubu okuduktan sonra Zıynat'ın yeteneği kadar zekâsına da hayran kalır. İlk başlarda Zıynat'tan nefret ederken, mektubu okuduktan sonra ona karşı bir şefkat duygusu uyanır. İçinden, "Gerçek aşk bu olsa gerek. Peki, ben Tolkunbek'i Zıynat'ın sevdiği kadar sevebildim mi?" diye düşünür.

Tolkunbek, kızı Cannat ile Oş'a gelir. Onları ilk karşılayanlar Asan ve Üsön olur. Uzun zaman geçtiği için babalarını tanıyamazlar. Üsön, annesine koşarak "Anne, bize bir yabancı insan geldi der nefes nefese kalarak, o kişi bizim adımızı biliyormuş." (Mama bizdikine bir çooğun kişi keldi dedi Üsön entigip, al kişi bizdin atıbizdi bilet eken.) (Sooronbaeva, 2014: 527) der. Caynagül, Tolkunbek'in geldiğini anlar ve hemen dışarı çıkar. O sırada Caynagül'ün annesi Tumar da yanlarındadır ve o da dışarı çıkar. Tolkunbek, Caynagül'ü görür görmez dizlerinin üzerine çökerek özür diler. Caynagül soğuk davranır ve kızını alarak gitmesini söyler. Tumar araya girer ve "Sakin ol kızım, herkes hata yapar. Affedebilirsen affet" der. Caynagül, Zıynat'ın mektubunda Tolkunbek'in sadece kendisini sevdiğini yazdığını hatırlar ve yumuşar. Tolkunbek'i kabul eder. Caynagül bir rüya görür. Rüyasında Zıynat'ın annesi Akkız, Üsön'ü kendi annesine vermesini, yoksa gözlerini alacağını söyler. Rüyasından bağırarak uyanır. O gün Kına da benzer bir rüya görür. Hemen Caynagül'ü arayarak Oş'a gelmeye karar verir. Oş'a geldikten sonra Tumar ile birlikte ne yapacaklarını konuşurlar.

O sırada Zıynat, Moskova'dan Almatı'ya döner. Moskova'ya giderken ünlü Kazak yazar Şerhan Müsürepov ile tanışır. Yazar ona aşkını itiraf eder, ancak Zıynat arkadaş kalmak ister. Bir gün Zıynat evde uyumaya çalışırken zil çalar. Gece vakti kimin geldiğini merak eder. Kapıyı açınca şaşırır. Biri bebek bırakıp gitmiştir. İlk başta almaya korkar ve komşusu Saliya ablaya gider. Komşusu, "Allah sana çocuk vermiş, onu büyüt" der. Bebeğin kıyafetinde bir mektup vardır. Mektupta, genç bir öğrenci kızın bir adam tarafından kandırıldığı, adamın karısını boşayacağını söyleyerek evlenme sözü verdiği, ancak sonra geri gelmediği yazmaktadır. Saliya abla, çocuğa bakmasına yardım eder ve kıza Aygerim adını verirler.

Bir gün köyden biri telefon eder ve Tolkunbek'in babası Mansur'un hasta olduğu haberini verir. Kına, ağlayarak hemen gitmesi gerektiğini söyler. Ertesi gün herkes yola çıkar. Köye vardıklarında babalarının durumunun çok kötü olduğunu öğrenirler. Babası ölmek üzereyken bir şeyler anlatmaya çalışır. Mansur'un durumu giderek kötüleşir. Mansur, Zıynat'ı görmek ister. Zıynat yanına geldikten sonra Mansur herkesi yanına çağırarak Üsön'ün Zıynat'ın oğlu olduğunu söyler.

Caynagül, her zamanki gibi Üsön'ü düşünerek çok zayıflar. Çocuk kaygısı nedeniyle kalp hastalığına yakalanır. Bir süre hastanede yatar. Caynagül, sürekli Üsön'ü düşündüğü için morali bozuktur ve Tolkunbek ile sürekli kavga eder.

Zıynat, Üsön ile mutlu bir şekilde Almatı'ya döner. Resimlerini satmayı düşünür ve bu parayla Üsön için sünnet düğünü yapmak ister. Resim fuarına çok sayıda insan gelir ve herkes Zıynat'a saygı gösterir. Zıynat ve Üsön, birlik ve beraberlik içinde yaşamaya başlarlar.

Üsön, Zıynat'a "anne" diye hitap ettiğinde Zıynat mutluluktan havalara uçar. Ancak bu mutluluk uzun sürmez. Üsön, ailesini özlediğini söyleyerek sık sık ağlamaya başlar. Üsön, bir gün "annesini arayan çocuk" adında bir eser yaratır. Zıynat, bu eseri gördüğünde gözyaşlarına hâkim olamaz ve ona "ilk eserin" adını vererek hayır dualarında bulunur.

Bir gün Tolkunbek, Üsön'ü sormak için Zıynat'ı arar. Zıynat'a onu çok özlediğini, yakında iş için Almatı'ya geleceğini ve isterse ikinci eş olarak evlenmek istediğini söyler. Zıynat bu teklifi hemen reddeder.

Bir gün Oş'tan Zıynat'ın teyzesi ve dayısı gelecektir. Zıynat ve Üsön, onları karşılamak için havalimanına giderler. Yolda Üsön'ün sorduğu sorular Zıynat'ı şaşırtır. "Senin kızın varken neden kendin bakmadın? Daha küçük olsaydı emzirmeyecek miydin?" gibi sorular sorar. Zıynat, bu küçük çocukla başının derde gireceğini düşünür.

Havalimanında Üsön, "Anneme, Çolpon Ata'ya gideceğim" diyerek kaçar. Zıynat onu zorlukla yakalar ve en kısa zamanda Çolpon Ata'ya götürüleceğine söz verir. Eve döndüklerinde Üsön hiçbir şey yemeden uyuyakalır ve sabaha kadar "anne, Asan" diye sayıklar.

Zıynat, teyzesi ve dayısıyla sohbet ederken sürekli Caynagül'ün ne kadar iyi bir kadın olduğundan bahseder. Onlar da Caynagül, Tumar, Kına ve Mansur'un ne kadar iyi insanlar olduğuna katılırlar. Günler geçer ve Üsön "Evime gideceğim" deyip koşarak evden çıkar ve kaybolur. Herkes sabaha kadar onu arar. Polise haber verirler. Sonunda iki kadın, çocuğu gördüklerini söyler. Kadınların tarif ettiği yere gidenler, Üsön'ü aşırı üşümüş bir hâlde bulurlar. Zıynat onu görünce bayılır. Üsön, sürekli korkmaya başlar. Zıynat, onu bir Dungan kadına okutmaya götürür. Bir gün Zıynat'ın kardeşleri Emil, Emir ve Temir gelir ve Zıynat'ın sünnet düğünü için bir Volga araba getirirler. Zıynat çok mutlu olur.

Düğün günü gelir. Kardeşleriyle birlikte misafirleri karşılarlar. Ünlü bir Kazak şair ve yazarı olan Şerhan şarkı söyler. Tolkunbek Zıynat'ı Şerhan'dan kıskanır ve tartışır. Misafirlerin iyi dinlenmesi için onları lüks bir otele götürürler. Ertesi gün komşusu Saliya abla misafirleri evinde ağırlar. Sonra hep birlikte şehri gezmeye giderler. Misafirlerin gideceği gün Zıynat'ın arkadaşları onları evde ağırlar. Herkes mutlu bir şekilde evlerine döner. Caynagül, Üsön'ü de Çolpon Ata'ya götürür.

Bir gün Asan ve Üsön, çocuklarla oyun oynarken bir çocuk düşer ve ağlar. Annesi gelir ve Üsön'e "Oğlumu sen düşürdün" diyerek kızar ve Caynagül'ün oğlu olmadığını söyler. Üsön, "Ben gerçekten Zıynat'ın oğluyum" diye düşünmeye başlar.

Caynagül çok hastalanır ve öleceğini düşünerek Zıynat'a arkadaşı Turar'ı gönderir. Tolkunbek ile tekrardan evlenmesini rica eder. Zıynat kabul etmez.

Zıynat bir rüya görür. Rüyasında Mansur, annesi ve babası, Asan ve Üsön'ün hayatının tehlikede olduğunu ve Üsön'ü yanına alması gerektiğini söylerler. Ertesi gün hemen yola çıkar. Gerçekten de o gün komşularından iki çocuk gölde hayatını kaybeder. Zıynat, Üsön'ü tekrar eve getirip okula yazdırır. Üsön derslerine çok iyi çalışmaya başlar. Bir gün Üsön, Caynagül annesini çok özlediği için "annesini özleyen çocuk" adında bir resim çizer. Bunu gören Zıynat, hemen Çolpon Ata'ya gitmeye karar verir. Çolpon Ata'ya giderler ve herkes onları mutlu bir şekilde karşılar. Caynagül ve Zıynat sohbet ederken Üsön gelir ve Aygerim'in de serçe parmaklarının kendiler'ininki gibi eğri olduğunu söyler. Aygerim, Asan ve Üsön'ün de serçe parmakları Tolkunbek'inki gibi eğridir.

Caynagül ve Zıynat uzun uzun sohbet ederler ve yaşadıkları her şey için birbirlerinden özür dileyerek ömür boyu kız kardeş olmaya karar verirler. Caynagül gülümseyerek Kına'ya: Biz Zıynat'la ikimiz ebedî kız kardeş olmaya karar verdik, der. (Caynagül külö karap mintti Kınaga: Biz, Zıynat eköbüz tübölük bir tuugan bolup jürölü dep catabız. Sooronbaeva, 2014: 674.)

Romanda, çocukları için her türlü fedakârlığı yapmaya hazır iki annenin, onlara her zaman destek olan akraba ve arkadaşlarının, zorluklara rağmen hayata tutunmaya çalışan bir topluluğun yaşamları ile toplumsal bir sorun olan aile içi ilişkilerde yaşanan sorunlar etkileyici bir şekilde yansıtılmıştır.

2. Romanda Geçen Olaylar

Geçmiş ilişkiler: Tolkunbek ve Caynagül'ün okul yıllarından beri birbirlerini tanıdıkları ve evlendikleri, Zıynat'ın da çocukluktan beri Tolkunbek'e olan aşkı anlatılır. Tolkunbek'in üniversiteyi kazanmadan önce yaşadığı zorluklar ve hırsızlık olayına karışması açıklanır.

Evlilik ve çocuklar: Tolkunbek ve Caynagül'ün evlilikleri ile Cannat adında bir kız ve Asan adında bir oğullarının dünyaya gelişi anlatılır.

Zıynat'ın Tolkunbek'in hayatına girişi: Tolkunbek'in iş için Oş'a gitmesi sonucunda yetenekli bir ressam olan Zıynat'la karşılaşması, görüşmeye başlamaları, Zıynat'ın çocukluk aşkı olan Tolkunbek'i elde edişi anlatılır. Tolkunbek ve Zıynat arasında başlayan ilişki ve aldatma olayları açıklanır.

Zıynat'ın Tolkunbek'ten çocuğunun olması ve çatışma: Zıynat'ın Tolkunbek'ten bir oğlunun dünyaya gelmesi ve Tolkunbek'in çocuğu Caynagül'ün kapisına bırakma planı anlatılır. Tolkunbek'in ailesinin çocuğu sahiplenışı ve ikiz doğurdıkları yalanı betimlenir. Üsön'ün büyümesi ve Tolkunbek'e benzemesi, Caynagül ve Kına'yı şüphelendirir.

Ayrılık ve yeni hayatlar: Caynagül'ün Tolkunbek'in kendisini aldattığını öğrenmesi ve

ayrılması anlatılır. Tolkunbek ve Zıynat'ın evlenmesi, Moskova'ya gitmeleri ve Kazakistan'a taşınmaları betimlenir.

Pişmanlık ve geri dönüş: Tolkunbek'in pişmanlığı, çocuklarını ve Caynagül'ü özlemesi anlatılır. Zıynat'ın Caynagül'e Tolkunbek'i affedip kabul etmesini isteyen mektubu ve Tolkunbek'in Çolpon-Ata'ya dönmesi betimlenir. Daha sonra da Tolkunbek'in Oş'a, Caynagül'ün yanına geri dönüşü anlatılır.

Gerçeklerin ortaya çıkışı: Üsön'ün Zıynat'ın oğlu olduğunun ortaya çıkışı ve Zıynat'ın çocuğu sahiplenmesi anlatılır.

Yeni ilişkiler ve kabullenme: Caynagül ve Zıynat'ın yüzleşmesi ve kız kardeş olmaya karar vermeleri anlatılır. Çocukların gerçekleri öğrenmesi ve yeni aile düzenine uyum sağlaması betimlenir.

Romandaki olaylar, yukarıda özetlendiği gibi, ustaca örülmüş düğüm noktalarıyla kurgulanmıştır. Okuyucunun ilgisi sürekli canlı tutularak merak duygusu başarılı bir şekilde tetiklenmiş ve olayların akışı rastlantısallıklardan uzak, planlı bir şekilde ilerlemiştir.

Edebî yapıtlar, insanın kendi iç dünyasıyla, toplumla, doğayla ve diğer insanlarla yaşadığı çatışmaları dile getirerek bu gerilimleri görünür kılar (Kavcar, 1999:6). Romandaki çatışmalar, Tolkunbek'in iki kadın arasında kalması, annelik, fedakârlık ve geçmişle yüzleşme gibi temalar etrafında gelişir. Toplumsal baskı ve dedikodu karakterlerin iç dünyasını etkiler; insan ilişkilerinin karmaşıklığı ve yaşam mücadelesi öne çıkar.

3. Romanın Konusu

Düzyazı türündeki çalışmalarıyla büyük beğeni toplayan filoloji doktoru yazar Kadırbek Matiev Zuura Sooronbayeva için şöyle der: " Bu yetenekli yazarın her eseri, tek başına bir öykü niteliğinde olup, üzerine ayrı ayrı tartışılmayı hak eder." (<https://laidinen.ru/biografija-zuury-sooronbaevofotoportret/> 25.03.2025).

Roman, Tolkunbek, Caynagül ve Zıynat arasındaki karmaşık ilişkiler ağı üzerinden ilerler. Tolkunbek'in kararsızlığı ve ihaneti, hem Caynagül hem de Zıynat için derin duygusal çalkantılara yol açar. Annelik ve fedakârlık temaları, özellikle Zıynat'ın Üsön'ü sahiplenmesi ve Caynagül'ün onu kaybetme korkusu üzerinden işlenir. Geçmişle yüzleşme ve pişmanlık, Tolkunbek'in içsel çatışmalarını derinleştirirken, toplumsal baskı ve dedikodu karakterlerin yaşamlarını etkiler.

Kurgu, yalnızca bireysel deneyimi zenginleştiren bir anlatı biçimi değil, aynı zamanda insanın düşünsel ve ahlaki dünyasını şekillendiren bir araçtır. Sanatçı, yaşamın çok katmanlı gerçekliğini edebî biçimlerle ortaya koyarken, karakterler aracılığıyla güzellik, vicdan, şeref, inanç gibi evrensel değerleri

sorgular ve yeniden anlamlandırır (Artıkbaev, 2004:387). Bu süreçte okur, estetik bir idealle yüzleşir;

edebî karakterlerin davranışları ve içsel dünyaları aracılığıyla kendi yaşamını, değer yargılarını ve varoluşsal sorularını yeniden gözden geçirir.

Bu bağlamda roman, bireyin hem içsel dünyasını hem de toplumsal ilişkilerini analiz edebileceği bir düşünsel zemin sunar. Karakterlerin yaşadığı çatışmalar, insan doğasının karmaşıklığını ve duygusal derinliğini ortaya koyarken, eserde öne çıkan aile bağları, ihanet, sevgi, fedakârlık ve affetme gibi temalar, bireyin toplumsal ve ahlaki konumlanışını da biçimlendirir. Roman, yalnızca bir olay örgüsünün aktarımı değil; aynı zamanda insanın yaşam karşısındaki duruşunu, anlam arayışını ve değerler sistemini inşa eden güçlü bir kültürel ve estetik deneyimdir.

Roman, çocukları için her türlü fedakârlığı yapmaya hazır annelerin, karşılaştıkları zorluklara rağmen bir araya gelmelerini ve aralarındaki güçlü bağları konu alır. Aynı zamanda, iki genç arasındaki tutkulu aşk, aile sorunları, yaşamdaki çatışmalar ve insanlar arasındaki çeşitli ilişkiler de romanın temel konuları arasında yer alır.

4. Şahıs Kadrosu

Romanın merkezî figürleri Tolkunbek, Caynagül ve Zıynat'tır. Olaylar, onların çevresinde gelişerek şekillenir. Eser, kalabalık ve geniş bir şahıs kadrosuna sahiptir. Sooronbaeva eserin şahıs kadrosu dağıtımında erkek ve kadın kahramanlar arasında bir eşitlik dengesi sağlamıştır. Eserin, şahıs kadrosu kalabalık olduğu için en çok adı geçen kahramanlar incelenmiştir.

4.1. Kadın Kahramanlar

Caynagül: Doğal bir güzelliğe sahip, uzun boylu ve zarif bir kadındır. Doktorluk mesleğini icra eden Caynagül, yumuşak huylu, şefkatli ancak zaman zaman inatçı bir karaktere sahiptir.

Zıynat: Zarif bir güzelliğe sahip, beyaz tenli, uzun boylu ve ceylan gözlü bir kadındır. Yetenekli bir ressam olarak SSCB'de birçok ödül kazanmış ve ün salmıştır. Doğrudan ve açık sözlü bir karaktere sahiptir.

Kına: Tolkunbek'in annesi, Caynagül'ün de kayınvalidesidir. Köyün akıllı, tecrübeli ve bilge kadınlarından biridir. Her zaman Caynagül'ün arkasında duran çok anlayışlı bir kayınvalidedir.

Tumar: Caynagül'ün annesidir. Köyün ileri görüşlü, hayat tecrübesi yüksek ve seçkin kadınlarından biridir. Caynagül'ün yuvasının yıkılmaması için elinden geleni yapmıştır.

Cannat: Kına ve Mansur'un gözbebeği torunu, Tolkunbek ve Caynagül'ün biricik kızıdır. Dede ve babaannesinin şefkatli ellerinde yetişmiş, derslerinde başarılı, çalışkan bir kızdır.

Gülayım: Caynagül'ün yengesidir. Anlayışlı, her zaman görünmesinde destek çıkan hoş görülü birisidir.

Kermekaş: Caynagül'ün kapı komşusu, her olaya burnunu sokan, dedikoduya meraklı bir kadındır. Dedikoduya olan düşkünlüğüne rağmen, Caynagül ile aralarında iyi bir ilişki vardır ve çocuk bakımında Caynagül'e destek olur.

Saliya apa: Almatı'da Zıynat'ın kapı komşusu olan bu kişi, her zaman yardıma hazır, bilge ve anlayışlı bir karaktere sahiptir.

Aygerim: Zıynat'ın kapısının önüne bırakılan kızıdır. Zıynat, kapısının önünde terk edilmiş hâlde bulunduğu bu kızı evlat edinmiştir.

Akkız: Zıynat'ın annesidir, eşi Esen'in vefatından sonra hastalığa yakalanır ve kısa bir süre sonra hayata veda eder. Akkız, Zıynat için bilge bir kişidir.

Aynaş: Zıynat'ın kardeşi, zekâsı ve yeteneğiyle dikkat çeken, ulusal bankanın bölgesel yönetim kurulunda bankacılık alanında önemli bir pozisyonda çalışan bir kadındır.

Iris: Zıynat'ın teyzesi, hayatta kalan tek akrabasıdır. Kendisi, Zıynat tarafından derin bir saygıyla karşılanır. Iris Zıynat'a her zaman destek olmaya hazırdır.

Galiya: Tolkunbek ve Zıynat'ın Almatı'daki arkadaşı Cakan'ın eşidir; neşeli ve samimi bir kişiliğe sahiptir.

4.2. Erkek Kahramanlar

Tolkunbek: Tolkunbek, Çolpon-Ata'da ekonomik olarak orta düzeyde sıradan bir ailenin tek evladı olarak dünyaya gelmiştir. Buğday teni, koyu renkli gözleri ve belirgin kaşlarıyla dikkat çeken, çekici bir adamdır. İnşaat mühendisi olarak çalışan Tolkunbek, işinde başarılı, mütevazı fakat kararsız bir yapıya sahiptir.

Mansur: Bahçe işleriyle meşgul olmaktan hoşlanan Mansur, Tolkunbek'in babasıdır ve katı bir kişiliğe sahiptir.

Sadı: Caynagül'ün ağabeyi olup, eğitilmiş ve zeki bir kişidir; şehirde milletvekili olarak görev yapmaktadır.

Jakan: Zıynat ve Tolkunbek'in Almatı'da tanıştığı dostlarıdır; her zaman destek olmaya hazır, güvenilir bir arkadaştır.

Şerhan Müsürepov: Kazak edebiyatının parlak yıldızı, genç gelinlerin hayranlıkla izlediği bir yazardır. Kalbi Zıynat'a tutulur, lakin aşkı Zıynat'ın nazik reddiyle son bulur.

Emil: Zıynat'ın ağabeyi Emil, gençlik döneminde yasa dışı yollara sapmıştır. Zamanla aşırı alkol tüketerek ailesinin en talihsiz üyesi olur.

Emir: Zıynat'ın kardeşi Emir, pilotluk mesleğini icra eden, son derece yardımsever ve nazik bir karaktere sahiptir.

Temir: Zıynat'ın kardeşidir. Almanya'da askeri doktorluk görevini üstlenmiştir ve zeki ve efendi

bir karaktere sahiptir.

Turat: Tolkunbek ve Caynagül'ün Çolpon-Ata'daki can dostudur; ne zaman ihtiyaç olsa yanlarında olan iyi kalpli bir insandır.

Toktogul: Zıynat'ın ailesinden hayatta kalan tek dayısıdır. Engin yaşam tecrübesini aktararak Zıynat ve çevresinin büyük saygısını kazanmıştır.

Asan: Caynagül ve Tolkunbek'in büyük oğludur. Üsön ile arasındaki güçlü bağ ve kardeşlerine duyduğu derin sevgiyle dikkat çekmektedir.

Üsön: Tolkunbek ve Zıynat'ın çocuğu olsa da altı yaşına kadar Caynagül'ün şefkatli ellerinde büyümüştür. Gerçek annesinin Zıynat olduğunu idrak ettiğinde, ilk zamanlar Zıynat'a yabancılık çeker ve Caynagül'e olan derin sevgisini korur. Zamanla Zıynat'a ısınsa da, Caynagül'ü kalbinden asla silemez. Çocukluğundan itibaren zekâsı ve resim yeteneğiyle dikkati çekmiştir.

5. Dil ve Anlatım

Roman, yazar tarafından anlatılmakta olup üç ana karakter (Tolkunbek, Caynagül ve Zıynat) üzerine kurulmuştur. Okuyucunun roman kahramanlarıyla özdeşleşmesi ve onların serüvenlerine ilgi duyması, romanın temelini oluşturmaktadır. Özellikle kadın karakterlerin birbirleriyle olan ilişkileri ve etkileşimleri, romanın dinamiğini belirleyen önemli unsurlardır. Tolkunbek'in ise sürekli kararsızlık içinde olması ve duygusal derinlikten yoksun bir şekilde yaşamını sürdürmesi, karakterin gelişimindeki zayıflıkları ortaya koymaktadır. Romanda anne figürü ön planda tutulurken, baba figürü daha arka planda ve karmaşık bir şekilde ele alınmaktadır.

Realist bir yaklaşımla ve roman diline uygun bir ustalıkla kaleme alınan eserde, okuyucuyu sıkmayan, doğal ve samimi bir anlatım tarzı benimsenmiştir. Yazar, okuyucunun dikkatini dağıtacak süslü betimlemelerden kaçınarak, günlük hayatta kullanılan atasözleri ve doğal ifadelerle anlatımı zenginleştirmiştir. Aile içi sorunlar, ihanetler ve diğer zorlu yaşam koşulları, dönemin sert şartlarına rağmen argo veya küfürli ifadelerle yer verilmeden işlenmiştir. Roman, sade, anlaşılır ve yalın bir dille yazılmış olup, diyaloglar günlük konuşma diline uygun olarak doğal ve canlı bir şekilde sunulmuştur.

6. Romanın Tekniği

Yazar, karakterleri ustalıkla işleyerek onların değişimlerini inandırıcı bir şekilde sunmuştur. Eserde, tahlil ve betimlemelere ağırlık verilmemiş, bunun yerine yalın ve akıcı bir anlatım tercih edilmiştir. Olay örgüsündeki merak unsuru başarıyla yapılandırılmış ve okuyucunun ilgisi sonuna kadar canlı tutulmuştur.

Kırgız edebiyatının önde gelen isimlerinden Cengiz Aytmatov, eserlerinde Kırgız kültürünün hem maddi hem de manevi boyutlarını derinlemesine ele almıştır. Halkının çektiği acıları, karşılaştığı zorlukları ve verdiği mücadeleleri etkileyici bir şekilde dile getiren yazar, aynı zamanda bu haksızlıklara karşı çözüm önerilerini de sembolik bir dille sunmuştur. Aytmatov, eserlerinde "tipik

insanı" temsil ederek Kırgız geleneklerini, tarihini ve değerlerini okuyucuya aktarmayı ve düşündürmeyi amaçlamıştır (Nerimanoğlu, 2011: 70). Zuura Sooronbaeva da *Çooçun Kişi* "Yabancı Adam" adlı romanında, Cengiz Aytmatov gibi, halkının kültürel mirasına, gelenek ve göreneklerine geniş bir şekilde yer vermiştir. Örneğin, Zıynat'ın Üsön ve Aygerim için düzenlediği düğün törenleri, misafirleri en iyi şekilde ağırlaması, büyüklerin birbirleriyle hediyeleşmesi, Mansur'un vefatı üzerine düzenlenen anma törenleri ve akrabalarla komşuların özel günlerde birbirlerine yardım etmesi gibi unsurlar, Kırgız kültürünün canlı birer yansıması olarak romanın sayfalarında yer almaktadır.

SONUÇ

20. yüzyıl Kırgız edebiyatının önde gelen isimlerinden Zuura Sooronbaeva'nın *Çooçun kişi* "Yabancı Adam" adlı romanı, toplumun derinliklerine inerek aile ilişkilerini, gençlik aşklarını, ailevi sorunları, yaşamın içindeki çatışmaları ve insanlar arasındaki karmaşık bağları ele alırken, genç okuyuculara yol gösterecek hayat dersleri de sunmaktadır. Zuura Sooronbaeva, gerçekçi ve aydın bir bakış açısıyla, insan ve toplum arasındaki etkileşimi, aşkın farklı yüzlerini *Çooçun Kişi* "Yabancı Adam" adlı eserinde ustalıkla yansıtmıştır. Özellikle annelerin evlatları için yapabileceği büyük fedakârlıkları, saf bir aşkın gücünü, gelin – kaynana ilişkilerindeki saygının önemini, insanların birbirleriyle olan etkileşimlerini ve insan ruhunun yüce niteliklerini okuyucuya aktarmıştır.

Eser, yazarın kendi ağzından ilahi bakış açısıyla okuyucuya aktarılmıştır. Sooronbaeva, romanın atmosferini zenginleştirmek için Kırgızistan'ın doğal güzelliklerini ve tarihî dokusunu ustalıkla kullanmıştır. Olaylar, özellikle Kırgızistan'ın incisi Isık-Göl'de, Çolpon-Ata'da, tarihî dokusuyla büyüleyen Oş şehrinde ve modern yapısıyla öne çıkan Almatı'da geçmektedir.

Eserde incelenen toplumsal sorunlar çok boyutludur ve bireysel düzlemde başlayarak toplumsal dokuyu etkileyen geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. İhanetin aileler üzerindeki yıkıcı etkileri, dedikodunun toplumsal ilişkilerdeki olumsuz rolü, çocuk yetiştirmenin önemi, hırsızlık ve sonuçları, kadına yönelik toplumsal baskılar, aldatmanın normalleştirilmesi ve dul kadınlara yönelik ayrımcılık gibi temalar eserin odağında yer almaktadır.

Zuura Sooronbaeva'nın, Kırgızistan'ın bağımsızlığı arifesinde kaleme aldığı aile ve toplumsal ilişkileri konu alan, *Çooçun kişi* "Yabancı Adam" adlı eseri, okuyucular tarafından büyük bir ilgiyle karşılanmıştır. Bu ilginin temelinde, olay örgüsündeki başarı ve halkın sorunlarının, hayallerinin ve beklentilerinin samimi bir dille ifade edilmiş olması yatmaktadır. Söz konusu romanın Türkiye Türkçesine çevrilerek akademik ve edebî çevrelere kazandırılması, hem Kırgız edebiyatının tanıtımı hem de ortak Türk kültür mirasının anlaşılması açısından faydalı olacaktır. Günümüzde, *Çooçun kişi* "Yabancı Adam" adlı roman, aynı adla televizyon ve film endüstrisine dizi olarak uyarlanmıştır. Şu anda Kırgızistan'da gösterimde olan dizi birçok ödüle de layık görülmüştür.

KAYNAKÇA

- (1997). *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi VI*. 1. baskı. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- "Biografiya Zuura Sooronbaevoy, fotoportret" <https://laidinen.ru/biografiya-zuury-sooronbaevoy-fotoportret/>. Erişim tarihi 25.03.2025.
- Aktaş, Ş. (2017). *Anlatma Esasına Bağlı Edebi Metinlerin Tahlili* (Teori ve Uygulama). 1. baskı. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.
- Artıkbaev, K. (2004). *XX. Kılımdağı Kırgız Adabiyatının Tarihi*. Bişkek: Tac Yayıncılık.
- Çetışli, İ. (2000). *Yeni Türk Edebiyatı Metin Tahlillerine Giriş Roman-Hikâye*. 2. basım, Isparta: Kardelen Kitapevi
- İhsan Kolcu, A. (2005). *Öykü Sanatı*. 1. baskı. Ankara: Salkımsöğüt Yayınları.
- Jabbari, R. Mohammed, J.Q. (2020). "Cengiz Aytmatov'un Cemile Adlı Hikâyesinin Üzerine Bir İnceleme" *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue:74; pp:5386-5391.
- Kaplan, M. (1992). *Hikâye Tahlilleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Nerimaoğlu, K.V. (2011). Sovyet ve Dünya Edebiyatı Bağlamında Cengiz Aytmatov Fenomeni. *Turkish Studies*, Ankara, S. 3, s. 70.
- Sardarbekova, E. Musaeva, A. (2017) *Zuura Sooronbaeva*, Red. A. A. Akmatalliev, Bişkek, Kut-Ber.
- Sooronbaeva, Z. (2014). "Çooçun kişi 1" Bişkek, Uulu too.
- Sooronbaeva, Z. (2014). "Çooçun kişi 2" Bişkek, Uulu too.
- Turhan, H. Ak Başoğul, D. (2013) Orhan Kemal'in Avare Yıllar adlı romanı üzerine bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(4), 38-50.
- Uraimov, J. "Eki nıke calgız süyüünün ordun basa albay, Zuura Sooronbayeva jönündö 7 faktı", erişim tarihi 25. 03. 2025. Sputnik.kg).